

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā 2
- Plašs piedāvājums izglītības iegūšanai tālmācībā 2
- Būvdarbu līgumos stingrāk kontrolēs norēķinus ar apakšuzņēmējiem 3
- Ziemas kviešu šķirņu maisījumu ekoloģiskais un ekonomiskais izvērtējums 4
- Augu barības vielu izmantošanas efektivitātes palielināšana kviešos 6
- Citādas siltumnīcas Zviedrijā 8
- Lauksaimniecības nozarē var daudz vairāk 9
- Izbaudīt dabas burvību neskartā meža ielokā 10
- Rudens darbi mežā 12
- Lielākā makaronu ražotāja – Itālija... 13
- ES dominē ģimenes saimniecības 13
- Vai Kopējā lauksaimniecības politika ir uz pareizā ceļa? 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2023. gada decembrī... 14
- Informācijas iesniegšana LIZ pārvaldības sistēmā 2023. gadā 15
- Vietējiem ražotājiem palīdz kooperācija 15

Foto: no "Sējēja" arhīva

APBALVOTI KONKURSA "SĒJĒJS 2023" LAUREĀTI

AKTUALITĀTES

Apbalvošanas ceremonijā 13. oktobrī "Hanzas Peronā" pasludināti Zemkopības ministrijas konkursa "Sējējs 2023" laureāti un veicināšanas balvu ieguvēji. Laureātus sveica un balvas piešķīra deviņās konkursa nominācijās, kā arī tika pasniegta balva "Par mūža ieguldījumu lauksaimniecībā". Šogad konkursam jubileja – tas notika jau 30. reizi.

Zemkopības ministrs Armands Krauze: "Ikviens "Sējēja" laureāts ir sējis un plāvis, ticējis un strādājis savos laukos, sētās, saimniecībās, uzņēmumos un skolās. Bet ne tikai tur. Ikviens no "Sējēja" laureātiem ir sējis tālāk – Latvijā. Latvijas labāko lauku saimnieku un uzņēmēju sētais laiž dziļas saknes, briedina vārpas un dara mūsu valsti krietnāku un stiprāku. No viņu snieguma mēs visi varam mācīties – ikvienā jomā, ikvienā profesijā, ikvienā amatā. Mēs visi darām kopīgu darbu, mūsu sniegums rada mūsu valsti."

Konkursa "Sējējs 2023" laureāti un veicināšanas balvu ieguvēji

Balva "Par mūža ieguldījumu lauksaimniecībā": biedrības "Latvijas dārziņš" valdes priekšsēdētājs Jānis Bērziņš. "Gada lauku saimniecība": laureāts – SIA "Uzvara-Lauks", Bauskas novada Gailišu pagasts; veicināšanas balva – z/s "Liepziedi", Bauskas novada Iecavas pagasts. "Gada uzņēmums pārtikas ražošanā": laureāts – SIA "Lāči", Mārupes novada Babītes pagasts; veicināšanas balvas – SIA "Verry Berry", Smiltenes novada Gaujienas pagasts, un – SIA "Tērvete Food", Saldus novada Druva. "Ģimene lauku sētā": laureāts – z/s "Zutiņi 1", Siguldas novada Krimuldas pagasts; veicināšanas balvas – z/s "Kalna Rubēni", Madonas novada Praulienas pagasts, un z/s "Bundzenieki", Augšdaugavas novada Dvietes pagasts. "Jaunais veiksmīgais zemnieks": laureāts – Agris Stiebrīns,

z/s "Kaļķi", Jēkabpils novada Salas pagasts; veicināšanas balva – Antra Oša, SIA "Henome", Madonas novada Barkavas pagasts. "Gada veiksmīgākā kopdarbība": laureāts – KS "Bio Berries Latvia", Limbažu novada Viļķenes pagasts; veicināšanas balva – LPKS "Barkavas arodi", Madonas novada Barkavas pagasts. "Bioloģiskā lauku saimniecība": laureāts – IK "Dabas gardumi", Mārupes novada Mārupes pagasts; veicināšanas balva – z/s "Liepziedi", Rēzeknes novada Stoleņovas pagasts. "Gada LEADER projekts vietējā rīcības grupā": laureāts – IK "Healthy Snacks", Rēzeknes novada Ilzeskalna pagasts, un biedrība "Rēzeknes novada partnerība"; veicināšanas balvas – SIA "Janis ECO B&C", Gulbenes novada Rankas pagasts, un biedrība "SATEKA"; SIA "AMATI projekts", Balvi, un biedrība "Ziemeļlatgales partnerība". "Rūtdienas Sējējs – mazpulka dalībnieks": laureāts – Staļģenes

► 3. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" OKTOBRA NUMURĀ

Žurnāla oktobra numurā intervija ar Klimata un enerģētikas ministrijas parlamentāro sekretāru, iepriekš – Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācijas valdes priekšsēdētāju Jāni Irbi par ministrijas darba prioritātēm un skatījumu uz atjaunojamās enerģijas perspektīvām globāli un Latvijā.

“Zinātne strādā un aizvien ātrākā tempā spēj radīt jaunas tehnoloģijas,” uzsver J. Irbe, norādot, ka tas ir viens no iemesliem, kādēļ dažādas enerģijas ražošanas iekārtas gan siltumam, gan elektroenerģijai tiek radītas ar īsāku kalpošanas mūžu. Viņš uzskata, ka Latvijai ir pietiekami daudz zemes gan saules, gan vēja enerģijas ražošanai.

Par piena ražošanas izmaksām ES, izmantojot starptautiskā piena pētniecības tīkla IFCN datus, raksta LLKC ekonomikas konsultants Raivis Andersons. Viens no secinājumiem – darbaspēka efektivitāti un patēriņu ietekmē ne tikai dzīvnieku produktivitāte un labturība, bet arī saimniekošanas veids un rupjās lopbarības ražošanas tehnoloģijas.

Saimnieku pieredzes rubrikā stāsts par Alūksnes novada Mālpes pagasta z/s “Kadiķi MA” īpašnieku Mārtiņu Augstkalnieti. Kaut arī saimniecībā ir 83 slaucamo govju ganāmpulks ar samērā labiem piena ražošanas rādītājiem, saimnieks uzsver, ka šajos apstākļos piensaimniecību neattīstīs un uzsvāru liks uz graudkopību.

Par to, kādu labumu ganāmpulkam dod laipna un ietecīgā izturēšanās pret slaucamajām govīm, raksta LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta. Savukārt par laktējošo govju barības nodrošinājuma ietekmi uz dzīvnieku kāju veselību lasiet LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas Anitas Siliņas rakstā.

Izaicinājums dzīvnieku turētājiem – respiratorais sindroms, par to raksta LLKC konsultants-eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns, ņemot vērā Saldus novada Šķēdes pagasta piensaimniecībā SIA “Rītnieki” ierīkotā demonstrējuma rezultātus. Turpat arī viņa raksts par sprostu dezinfekciju, ar kuras palīdzību ierobežot infekcijas un vīrusu slimības teļiem piena periodā.

Lasiet arī sarunu ar lielo dzīvnieku veterinārārsti un veterinārās klīnikas “Birzmaļi” Rūjienā īpašnieci Sandru Dreimani. Viņa atzīst, ka lielo dzīvnieku aprūpe un ārstēšana nav viegls darbs, bet sniedz gandarījumu, kad izdevies saimniekiem palīdzēt.

Saimnieku pieredzes rubrikā intervija ar Valmieras novada Ķoņu pagasta “Pilsgrāvu” saimnieci Alisi Zariņu, kura audzē kazas un gatavo lielisku kazu sieru, kas izpelnījies visa kaluma medaļas “Novada Garšas” produktu konkursos.

Aitkopjiem piedāvājam Latvijas Aitu audzētāju asociācijas vērtēšanas speciālistes Dīnas Avotiņas rakstu par parazitāru ierobežošanu aitu ganāmpulkos.

Par pētījumu amonjaka emisiju samazināšanai broilēru saimniecībā raksta Latvijas Apvienotās putnkopības asociācijas izpilddirektore Anna Ērliha.

Zirkopības rubrikā LLKC Apgāda redaktore Dace Millere raksta par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa zirgu skates “Rudens pērle” rezultātiem.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, grāmatvedības jaunumi, veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un joki.

Atgādinām, ka žurnālu “Latvijas Lopkopis” iespējams abonēt VAS “Latvijas Pasts” pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski “Latvijas Pasts” mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2024_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

TĀLĀKIZGLĪTĪBA

PLAŠS PIEDĀVĀJUMS IZGLĪTĪBAS IEGŪŠANAI TĀLMĀCĪBĀ

Esi ieinteresēts papildināt zināšanas lauksaimniecībā, bet nespēj atļauties pārtraukt savas ikdienas saistības, lai apgūtu jaunas prasmes? Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) piedāvā šo unikālo iespēju iegūt plašas zināšanas tālmācībā, tikai izmantojot savu datoru.

Pēc programmu apguves tiek izsniegts atbilstošs sertifikāts.

Lai apgūtu kādu no minētajām programmām, ir nepieciešams reģistrēties. Apmeklējot tīmekļa vietni <https://talmaciba.llkc.lv/>, jāizvēlas atbilstošā programma.

Mācību programma	Stundu skaits	Cena, eiro
Lauksaimniecības pamati	170 h	160,00
Bioloģiskās lauksaimniecības pamati	180 h	180,00
Augkopības pamati	60 h	70,00
Lopkopības pamati	60 h	70,00
Otrās reģistrācijas klases augu aizsardz. līdzekļu (AAL) lietotājiem	27 h	120,00
Apliecības atjaunošana AAL lietotājiem	6 h	65,00
AAL lietošanas operatori	5 h	65,00
Piena pārraudzības snieguma pārbaude (B – metode)	32 h	100,00
Gaļas šķirņu liellopu pārraudzība (B – metode)	32 h	100,00
Kvalifikācija gaļas pārraudzības veikšanai	16 h	45,00
Kvalifikācija piena pārraudzības veikšanai	16 h	45,00
Dzīvnieku pārvadāšanas noteikumi (LV, RU)	-	65,00

Plašāka informācija: zanna.gutova@llkc.lv, tālr. 26148820.

Žanna Gutova, LLKC Tālākizglītības nodaļas komercapmācību projektu vadītāja

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, llkc.lv, [laukutikls@llkc.lv](http://laukutikls.lv)

www.llkc.lv
www.laukutikls.lv

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

BŪVDARBU LĪGUMOS STINGRĀK KONTROLĒS NORĒĶINUS AR APAKŠUZŅĒMĒJIEM

Lai mazinātu ēnu ekonomiku būvniecības nozarē un nodrošinātu to, ka efektīvi un pārskatāmi tiek uzkrāti dati par norēķiniem starp būvkomersantu un apakšuzņēmējiem, veikti grozījumi likumā “Par nodokļiem un nodevām”, kas stājas spēkā 19. jūlijā. Par izmaiņām stāstīts publikācijā lvportals.lv.

Likumprojekta anotācijā skaidrots, ka tiesību akta mērķis ir ieviest efektīvu un pārskatāmu datu uzkrāšanu par norēķiniem, kas būvdarbu līgumu izpildes laikā veikti apakšuzņēmēju ķēdēs, lai:

- mazinātu ēnu ekonomikas riskus;
- mazinātu nodokļu nenomaksāšanas riskus un nodokļu parādu uzkrāšanās riskus;
- uzlabotu nodokļu administrēšanas procesu, nodrošinot risku analīzes datus gan uzraudzības pasākumiem, gan nodokļu nenomaksāšanas prevencijai.

Būvniecībā augsta ēnu ekonomika

Ikgadējais pētījums “Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.–2021. gadā” liecina, ka būvniecības nozarē joprojām ir viens no augstākajiem ēnu ekonomikas līmeņiem. Kaut gan laika posmā no 2015. līdz 2020. gadam ir pānāks straujš un būtisks ēnu ekonomikas sarukums (2015. gadā tās īpatsvars bija 40% no iekšzemes kopprodukta (IKP), savukārt 2020. gadā – 28,7% no IKP), 2021. gadā ēnu ekonomikas apjoms nedaudz pieauga – līdz 31,2% no IKP.

Savukārt 2022. gadā ēnu ekonomikas īpatsvars būvniecībā ir paaugstinājies par 3,2 procentpunktiem, veidojot trešdaļu no nozares ekonomikas – 34,5% no IKP.

Viens no faktoriem, kas veicina ēnu ekonomiku, “dzenot” uzņēmējus “ēnu zonā”, ir norēķinu nestabilitāte un prognozējamības trūkums, norādīts anotācijā. Būvkomersantu sniegtā informācija

liecina, ka praksē bieži novēroti gadījumi, kad būvdarbu veicējs norēķinās ar savu apakšuzņēmēju novēloti vai bez atbilstoši izteiktām pretenzijām norēķinās daļēji, vai nenorēķinās vispār.

Apakšuzņēmējs, nesaņemot samaksu par sniegto pakalpojumu vai izpildītajiem būvdarbiem, vai nesaņemot to laikus, nespēj norēķināties ar saviem darbiniekiem, kā arī nespēj segt savas saistības pret valsti, tādēļ tiek uzkrāti parādi. Lai mazinātu parādu veidošanās risku, kā arī izvairītos no maksātnespējas draudiem, uzņēmēji ir spiesti daļēji strādāt ēnu zonā, maksājot darbiniekam aploksnē daļu no atalgojuma brīdī, kad uzņēmēja rīcībā šim mērķim ir pietiekami daudz finanšu līdzekļu, kā arī ietaupot uz nodokļu rēķina.

Būs jāreģistrē norēķini ar apakšuzņēmējiem

Likuma “Par nodokļiem un nodevām” regulējums paredz pienākumu būvkomersantam elektroniskajā darba laika uzskaites sistēmā reģistrēt un iesniegt vienotajā elektroniskās darba laika uzskaites datubāzē informāciju par visiem ar apakšuzņēmējiem noslēgtajiem būvdarbu līgumiem un līgumu vērtībām. Taču normatīvi nenosaka pienākumu sniegt informāciju par līgumsaistību izpildi, t. i., par līguma ietvaros veiktajiem norēķiniem.

Likuma grozījumi novērš šo regulējuma nepilnību, paredzot pienākumu būvkomersantam elektroniskajā darba laika uzskaites sistēmā reģistrēt un iesniegt vienotajā elektroniskās darba laika uzskaites datubāzē informāciju par norēķiniem, kas veikti ar apakšuzņēmējiem noslēgto būvdarbu līgumu ietvaros.

Datus izmantos arī būvvaldes

Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 112. panta otrā daļa nosaka tiesību subjektus, kuriem ir tiesības izmantot

elektroniskās darba laika uzskaites datus valsts pārvaldes uzdevumu veikšanai. Atbilstoši Būvniecības likuma 6.1 pantā noteiktajam šādas tiesības ir Būvniecības valsts kontroles birojam (BVKB).

Taču saskaņā ar Būvniecības likuma regulējumu BVKB ir tikai viena no institūcijām, kas pilda būvvaldes funkciju un nodrošina būvniecības administratīvā procesa tiesiskumu, kā arī tikai viena no institūcijām, kurai tiek deleģētas būvspeciālistu patstāvīgās prakses piešķiršanas un uzraudzības funkcijas (sertificēšanas process).

Likums “Par nodokļiem un nodevām” neparedz tiesības būvvaldēm, kā arī būvspeciālistu sertificēšanas institūcijām piekļūt elektroniskās darba laika uzskaites datiem, kas ir vajadzīgi efektīvai šo institūciju darbībai un jēgpilnai deleģēto uzdevumu izpildei.

Ar likuma grozījumiem noteikts, ka elektronisko darba laika uzskaites sistēmu datus par būvspeciālistiem un vienoto elektroniskās darba laika uzskaites datubāzi ir tiesības izmantot būvspeciālistu kompetences pārbaudes iestādēm, kā arī būvvaldēm un institūcijām, kuras pilda būvvaldes funkcijas, lai veiktu būvspeciālistu pienākumu izpildes kontroli.

Likumprojektā tiek precizēts pieejamo datu apjoms, nosakot, ka izmantoti tiek gan elektroniskās darba laika uzskaites sistēmā, gan vienotajā elektroniskās darba laika uzskaites sistēmā reģistrētie dati.

Pieklūvi vienotas elektroniskās darba laika uzskaites datubāzes datiem plānots nodrošināt Būvniecības informācijas sistēmā. Attiecīgā programma tūra ir jau izstrādāta Eiropas Reģionālā attīstības fonda projekta “Būvniecības procesu un IS attīstība 2. kārtā” ietvaros, norādīts anotācijā.

Saīsināti no “LV portāla”, ar visu rakstu var iepazīties <https://ej.vyq1>

◀ 1. lpp.

mazpulks, vadītāja Anda Skrupska; veicināšanas balvas – Sējas mazpulks, vadītājas Rudīte Smirnova, Kristīne Žilinska un Ziemeru mazpulks, vadītājs Jānis Bērtiņš. “Zinātne praksē un inovācijas”: laureāts – Ph. D. Gunārs Lācis, pētījums “Mašīnu dziļās mācīšanās un datizrades pielietošana augu un patogēnu

mijiedarbības izpētei: ābeļu un bumbiešu kraupja patosistēmas”; veicināšanas balva – Ph. D. Ilze Dimante, zinātniskais darbs “Kartupeļu sīkbumbuļu audzēšanas efektivitātes paaugstināšanas iespēju izvērtējums”.

Konkursa laureāti saņēma Gada balvu “Sējējs” (bronzas statuja), diplomu un naudas balvu. Apbalvoti arī

veicināšanas balvu saņēmēji. Konkursa “Sējējs” apbalvojumu pasniegšana kļuvusi par Latvijas labāko lauksaimnieku nozīmīgāko godināšanas pasākumu, bet laureāta nosaukums “Sējējs” – par priekšzīmīga darba apliecinājuma zīmi. Plašāka informācija par konkursu pieejama tīmekļvietnē www.sejajs.lv.

ZM informācija

AUGKOPIBA

ZIEMAS KVIEŠU ŠKIRŅU MAISĪJUMU EKOLOĢISKAIS UN EKONOMISKAIS IZVĒRTĒJUMS

LLKC divos dažādos Latvijas novados 2022. gada septembrī ierīkoja demonstrējumu “Ziemas kviešu šķirņu maisījumu ekoloģiskais un ekonomiskais novērtējums”. Demonstrējums tiek īstenots sadarbībā ar Latvijas Zemnieku federāciju un Agroresursu un ekonomikas institūtu, bet zinātniskais vadītājs ir lauksaimniecības zinātnieks doktors Jānis Vigovskis.

Demonstrējums ierīkots divos reģionos: Latgalē – z/s “Korsikova” Preiļu novada Preiļu pagastā un Zemgalē – SIA “Jaunkrasti SP” Jēkabpils novada Atašienes pagastā. Mērķis: nodemonstrēt un izvērtēt ziemas kviešu šķirņu maisījumu produktivitāti un kvalitāti salīdzinājumā ar atsevišķām šķirnēm. Demonstrēt šķirņu maisījumus kā vienkāršu paņēmieni, lai palielinātu ģenētisko daudzveidību un ražu salīdzinājumā ar atsevišķām šķirnēm. Demonstrējums ilgs trīs gadus.

Izvēloties kviešu šķirnes, mēs aplūkojam vairākus galvenos rādītājus – ražu, izturību pret slimībām, graudu kvalitāti, ziemcietību, veldres noturību, nogatavošanās laiku. Tipisks kviešu lauks ir viena šķirne, monokultūra. Šķirņu maisījumi ir potenciāls veids, kā palielināt ražu salīdzinājumā ar tīrajām šķirnēm. Kultūraugu šķirņu maisījumiem var būt dažādas īpašības. Viena šķirne var būt ražīgāka, cita izturīgāka pret kaitēkļiem, cita – pret noteiktām slimībām, arī kvalitātē ir atšķirības. Lauks ir ģenētiski daudzveidīgāks un spēj labāk veidot ražību un kvalitāti. Pārskatot pētījumus citās valstīs, redzam, ka, veidojot šķirņu maisījumus, to būtiska priekšrocība ir palielināta ražas stabilitāte.

Zemnieku saimniecībā “Korsikova” (īpašnieks Kristaps Mūrnieks), lai pārliecinātos par šķirņu maisījumu īpašībām, ierīkots demonstrējums minimālajā augsnes apstrādē 4 variantos. Priekšausgs ziemas kvieši. Ziemas kviešu sēja veikta 13.09.2022. velēnu vāji podzolēta augsne, smilšmāla, pH 6,3; K₂O – 107 mg/kg; P₂O₅ – 48 mg/kg.

Varianti:

- 1) šķirne ‘Skagen’ – 100%,
- 2) sēklu maisījums 50% ‘Informer’ + 50% ‘Skagen’,

Demonstrējums z/s “Korsikova”

- 3) sēklu maisījums 60% ‘Informer’ + 40% ‘Skagen’,
- 4) ‘Informer’ – 100%.

Ziemas kviešu šķirne ‘Skagen’ – vidēji vēlīna, intensīva tipa šķirne. Vidēji gara, ar vidēji labu veldres noturību. Piemērota optimālai līdz nedaudz novēlotai sējai, ļoti laba ziemcietība, E klases graudu kvalitāte, stabila ražas arī sarežģītākos augšanas apstākļos.

Šķirne ‘Informer’ – vidēji vēlīna, intensīva tipa šķirne. Veido vidēji garus līdz garus augus ar spēcīgu stiebru un labu veldres noturību. Ļoti laba ziemcietība, B klases graudu kvalitāte, laba izturība pret dzelteno rūsu, miltrasu un lapu septoriozi.

2023. gadā veģetācija atjaunojās aprīļa 2. dekādē. Sējuma vietām novērojām sātā un pelēkā sniega pelējuma infekcijas pazīmes. Laukā vietām bija redzami iznīkuši vai novājināti augi. Pārziemošana laba (apmēram 8–9 balles). Sliktāk pārziemojis 4. variants, kur ‘Informer’ 100% (7 balles).

Audzēšanas tehnoloģijas visos variantos ir vienādas. Iknedēlas monitoringā ziemāju laukā noteiktas ziemas kviešu atīstības stadijas, slimības, kukaiņu izplatība, nezāļainība. Pēc novērojumiem tiek lietoti augu aizsardzības līdzekļi. Vienu reizi tiek smidzināts herbicīdu maisījums ar regulatoru, divas reizes lietots fungicīds – stiebrošanā un vārpošanā. Pamatmēslojumā NPK (12:24:12) – 400 kg/ha. Slāpekļa mēslojums (N-158 kg/ha) tiek dots sezonā 3 reizes. Visi varianti tiek nodrošināti ar mikroelementu mēslojumu.

Visaugstākā ziemas kviešu raža šajā

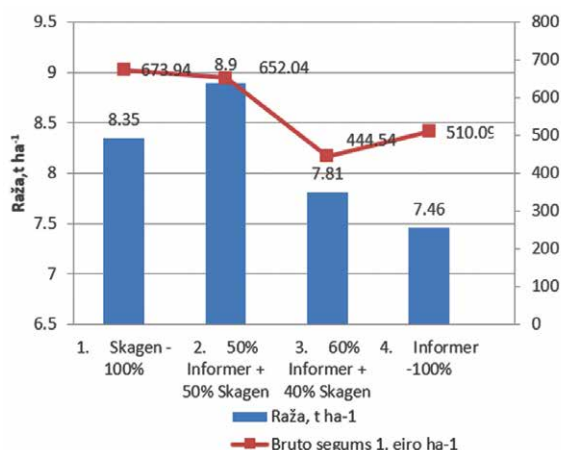
demonstrējumā ir šķirņu maisījuma 2. variantam 50% ‘Informer’ + 50% ‘Skagen’ – 8,90 t/ha, viszemākā šķirnei ‘Informer’ 100% – 7,46 t/ha, kurai arī augu skaits uz m² bija vismazākais.

Ziemas kviešu šķirņu un maisījumu graudu raža un kvalitāte z/s “Korsikova” 2023. gadā

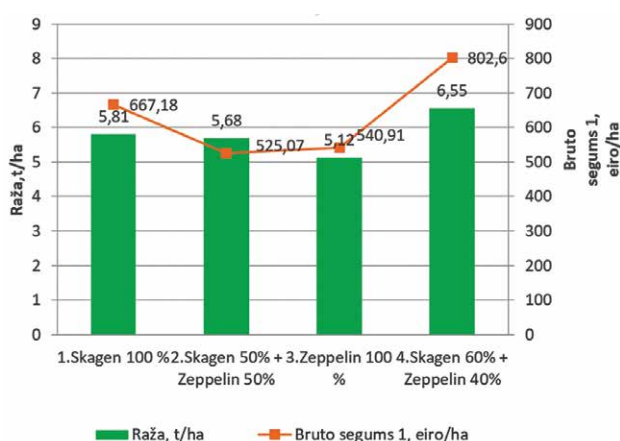
Rādītājs	Varianti			
	1. ‘Skagen’ 100%	2. ‘Skagen’ 50% + ‘In- former’ 50%	3. ‘Skagen’ 40% + ‘In- former’ 60%	4. ‘Informer’ 100%
Raža, t/ha	8,35	8,90	7,81	7,46
Proteīns, %	11,70	10,80	10,20	12,90
Lipeklis, %	24,80	22,00	20,30	27,40
Ciete, %	69,40	70,40	70,80	66,80
Zeleny indekss	36,08	27,41	24,94	38,69
Tilpummasa, g/Hl	80,36	81,82	77,46	79,68
1000 graudu masa, g	48,10	49,57	50,38	51,20

Šī gada sausais un vēsais pavasaris un vasaras sākums ir ietekmējis arī ziemas kviešu graudu kvalitātes rādītājus. Proteīna saturs visaugstākais ir šķirnei ‘Informer’ 12,9%, zemākais 3. variantam 60% ‘Informer’ + 40% ‘Skagen’ 10,2%. Zems graudu proteīna saturs kviešu šķirnēm norāda uz nepietiekamu slāpekļa mēslojumu izmantošanos. Šķirņu maisījumu proteīna saturs, lipekļa % ir zemāki kā atsevišķām šķirnēm. Maisījumu variantos cietes saturs (attiecīgi ciete 70,4 un 70,8%) ir augstāks kā ‘Skagen’ 100% (ciete 69,4%) un ‘Informer’ 100% (ciete 66,8%). Proteīns

► 5. lpp.

Ziemas kviešu šķirņu un maisījumu bruto segums 1 z/s "Korsikova", 2023. g.

Ziemas kviešu šķirņu un maisījumu bruto segums 1 SIA "Jaunkrasti SP", 2023. g.

4. lpp.

un cietes saturs ir divi savstarpēji rādītāji ar pretējām vērtībām, jo no proteīniem veidojas ciete. Variantos, kur ir augsts proteīna saturs, cietes saturs ir zemāks. Tilpummasa g/Hl visiem variantiem ir atbilstoša pārtikas kvalitātei.

Visrupjākie graudi – 1000 graudu masa šķirnei 'Informer' (51,2 g). Graudi ar lielāku tilpummasu liecina par graudu labāku nogatavošanos un bagātāku barības rezerves vielu krājumu.

Ziemas kviešu šķirņu maisījumu (2. un 3. varianti) produkcijai 2023. gadā ir lopbarības kvalitāte. Atsevišķās šķirnes nodrošināja pārtikas kvalitātes graudus.

Augstākais bruto segums 1 ir šķirnei 'Skagen' 100% (673,94 eiro/ha) un zemākais – maisījuma 3. variantam 60% 'Informer' + 40% 'Skagen' (444,54 eiro/ha). Augstā šķirņu maisījuma 2. varianta 50% 'Informer' + 50% 'Skagen' raža nodrošina arī labu (652,04 eiro/ha) bruto segumu 1 pie lopbarības kvalitātes pārdošanas cenas.

Katra sezona atšķiras ar laika apstākļiem, arī ar augsni laukos, tāpēc demonstrējums vēl turpināsies divus gadus. Mēs varēsim salīdzināt rezultātus pa gadiem un vērtēsim šķirņu maisījumu efektivitāti.

SIA "Jaunkrasti SP" demonstrējums tika ierīkots 2022. gada septembrī. Saimniecības īpašnieks Sandris Podnieks ar graudkopību nodarbojas kopš 2016. gada. Te tiek audzētas arī pupas, rapsis, auzas, kopā sējumu platība 80 ha. Ziema kviešu šķirņu izvēlē saimniecībā tiek ņemts vērā to agrinums, ziemcietība, izturība pret slimībām, graudu kvalitātes rādītāji. Audzētās šķirnes dažādos gados

sevi pierādījušas atšķirīgi, atšķirīgi ir bijuši arī kvalitātes rādītāji. Arī 2023. gads ir bijis specifisks gan ar vēsu pavasari, pēc tam sausumu, tāpēc svarīgi, kā šķirnes ietekmē šie nelabvēlīgie apstākļi.

Saimniecībā tiek audzētas divas ziemas kviešu šķirnes: 'Skagen' un 'Zeppelin'. Šķirne 'Skagen' – vidēji vēlna, intensīva tipa, ziemcietīga, graudiem augsts proteīna saturs un augsts, noturīgs krišanas skaitlis. Šī šķirne ir ar vidēji labu veldres noturību, bet izturīga pret lapu un vārpu slimībām. 'Zeppelin' – vidēji agrīna, ar labu ziemcietību un sausumizturību, augstu ražas potenciālu, stabilu un noturīgu krišanas skaitli, atbilst A klases kviešu kvalitātes grupai (Latvijas Sēklaudzētāju asociācijas dati). Kad radās iespēja iesaistīties demonstrējumā, Sandris Podnieks savā laukā 2022. gada 22. septembrī atbilstoši demonstrējuma metodikai ierīkoja ziemas kviešu sējumus četros variantos:

- 1) standarta paņēmieni – ziemas kviešu šķirne 'Skagen' 100%;
- 2) ziemas kviešu šķirņu 'Skagen' un 'Zeppelin' sēklu maisījums 50% + 50%;
- 3) standarta paņēmieni – ziemas kviešu šķirne 'Zeppelin' 100%;
- 4) ziemas kviešu šķirņu 'Skagen' un 'Zeppelin' sēklu maisījums 60% + 40%.

Lauka raksturojums: augsne pH 6,5, smilšmāls, organiskā viela 5,9%, P_2O_5 – 46 mg/kg, K_2O – 72 mg/kg. Priekšaugi – ilggadīgie zālāji. Izsējas norma 220 kg/ha (450 sēklas/m²). Pamatmēslojumā iestrādāts NP (10:46) 120 kg/ha.

2022. gada rudenī un 2023. gadā periodā no veģetācijas atsākšanās līdz ražas novākšanai veikti fenoloģiskie novērojumi un sējumu fitosanitārā stāvokļa novērtēšana 1 reizi nedēļā. Abas

šķirnes sadīga 14.10.2022. – AS 11, 20.10.2022. – AS 12. Slimības, kaitēkļi netika novēroti. Zemās gaisa un augsnes temperatūras pavasarī ietekmēja augu attīstību, tā notika lēni. Rudenī augi nebija sacerojuši, bet pārziemojuši visos variantos labi. 17.04.23. – 2. un 3. variantā novērots cerošanas sākums, attīstās sāndzinumi (AS 21), bet 1. un 4. variantā tas notiek 2 dienas vēlāk. Stiebrošanas sākums (AS 30) visos variantos novērots vienlaikus 5. maijā. Turpmāk kviešu attīstība straujāk notiek 3. variantā. Šķirnei 'Zeppelin' (3. var.) pilngatavība (AS 89) iestājas 3. augustā, bet šķirnei 'Skagen' un šķirņu maisījumu variantos tikai pēc nedēļas. Nezāļu uzskaitē veikta līdz herbicīdu lietošanai. Pārziemojušās nezāles: tūruma atraitnīte, sārta panātre, ganu plikstiņš, naudulis – 8 augi/m², bet 17.05. parādās īsmūža divdīgļlapu nezāles: ķeraīņu madara, balanda, akli – 9 augi/m², viendīgļlapu nezāles, timotiņš – 2 augi/m². Kaitēkļu – labību lapgraužu – izplat./invāzija AS 32–AS 37 ir visos variantos līdzīga – 5/2–3%. Slimību izplatība/attīstība – pelēkplankumainība AS 30 – 5/2, AS 37– 7/5. 14.04.23. dots papildmēslojums atbilstoši mēslošanas plānam – NPK 15-15-15 120 kg/ha, 29.04.23. – N-27 150 kg/ha, 09.05.23. – N-30 150 kg/ha. Nezāļu ierobežošanai lietoti herbicīdi: 20.04. Arrats 0,15 kg/ha + augš. reg. Stablan 1 l/ha, 20.05. Biathlon 4D 0,04 kg/ha + Falcon forte 0,6 l/ha.

Raža novākta 16.08. Augstākā raža iegūta 4. variantā, kur iesētas šķirnes 'Skagen' un 'Zeppelin' 40/60% (6,55 t/ha). Ražas un kvalitātes rādītāji apkopoti tabulā.

5. lpp.

Ziemas kviešu šķirņu un maisījumu raža un kvalitāte SIA "Jaunkrasti SP" 2023. gadā

Rādītājs	Variants			
	1. 'Skagen' 100%	2. 'Skagen' 50% + 'Zeppelin' 50%	3. 'Zeppelin' 100%	4. 'Skagen' 60% + 'Zeppelin' 40%
Raža, t/ha	5,81	5,68	5,12	6,55
Proteīns, %	11,0	11,8	11,6	11,4
Tilpummasa, g/hL	73,4	73,3	73,7	73,9
Lipeklis, %	19,5	21,6	22,8	20,7
Zeleny indekss	35,6	38,9	37,9	36,9
Ciete, %	68,7	67,7	67,5	68,9
1000 graudu masa, g	47,2	40,1	41,4	42,2
Krišanas skaits, s	336	282	371	386

No graudu kvalitātes rādītājiem starp variantiem visvairāk atšķiras krišanas skaits: visaugstākais tas ir 4. variantā, zemākais 2. variantā.

Katram variantam izvērtēta ekonomiskā efektivitāte, aprēķinot bruto segumu 1 (ieņēmumi-izejvielu izmaksas). Bruto segums 1 augstākais ir 4. variantā – 802,60 EUR/ha, viszemākais 2. variantā – 525,07 EUR/ha.

Secinājumi:

Ražas veidošanās process ir komplikēts. Šī gada meteoroloģiskie apstākļi nebija labvēlīgi augu augšanai. Šķirnes 'Skagen' augu fenoloģiskā attīstība bija par apmēram nedēļu vēlāka. Salīdzinot kontroles variantus – šķirnes 'Skagen' un 'Zeppelin', augstāka raža ir 'Skagen' un arī šķirņu maisījumos augstāka raža ir 4. variantā, kur 'Skagen'/'Zeppelin' ir 60/40%.

Ņemot vērā nelabvēlīgo augšanas apstākļu ietekmi uz graudaugu attīstību, pēc viena gada rādītājiem vēl nevar izdarīt secinājumus par šķirņu un to maisījumu ekonomisko efektivitāti.

Demonstrējums "Ziemas kviešu šķirņu maisījumu ekoloģiskais un ekonomiskais novērtējums" realizēts LAP 2014.-2020. apakšpasākuma "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem" ietvaros. LAD līguma Nr. 10.2.1.-20/22/P15 (15. lote). Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Inese MAGDALENOKA,
LLKC Preiļu biroja
augkopības konsultante
tālr. 65381264
e-pasts:
inese.magdalenoka@llkc.lv

Anita PUTKA,
LLKC Jēkabpils
biroja uzņēmējdarbības
konsultante
e-pasts: anita.putka@llkc.lv
tālr. 65207071 un 26511269

AUGKOPIBA

AUGU BARĪBAS VIELU IZMANTOŠANAS EFEKTIVITĀTES PALIELINĀŠANA KVIEŠOS

LLKC 2022. gada rudenī uzsāka demonstrējumu "Augu barības vielu izmantošanas efektivitātes palielināšana ziemajos" divos dažādos Latvijas reģionos: Jelgavas novada Platones pagasta M. Katamadzes saimniecībā un Alūksnes novada Mālpes pagasta z/s "Kadiķi M. A."

Demonstrējums ierīkots sadarbībā ar Latvijas Zemnieku federāciju un AREI. Mērķis: praktiski nodemonstrēt kompleksu mēslošanas līdzekļu lietošanas efektivitāti rudenī un pavasarī ziemāju sējumā, veicinot efektīvu augu barības vielu izmantošanu, tā samazinot līdzekļu lietošanu.

Katrā saimniecībā graudaugus lietoti mēslošanas līdzekļi trijos variantos. Demonstrējuma varianti izvēlēti, lai novērtētu pamatmēslojuma atšķirīga lietošanas laika un devas efektivitāti, tā ietekmi uz augu pārziemošanu, graudu ražu un kvalitāti.

Demonstrējumā izvēlēti varianti:

- 1) līdzšinējais standarta paņēmieni – balstoties uz saimnieka līdzšinējo pieredzi – kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana rudenī, kontroles variants;
- 2) kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana pavasarī pēc mēslošanas plāna, kas sastādīts, pamatojoties uz augšņu agroķīmisko izpēti;
- 3) kompleksa mēslošanas līdzekļa lietošana rudenī un pavasarī pēc mēslošanas plāna, kas sastādīts, pamatojoties uz augšņu agroķīmisko izpēti.

Jelgavas novada Platones pagasta M. Katamadzes saimniecībā ziemas kvieši 'Skagen' iesēti 25.09.2023. Pirms sējas veikta augsnes aršana, lauks no-

šķūkts un kompaktēts. Augsnes raksturojums: smags smilšmāls, pH 6,5, organiskās vielas saturs – 3,6%, P₂O₅ – 131 mg/kg, K₂O – 339 mg/kg. Demonstrējumā izmantotie mēslošanas līdzekļi, lietošanas laiks, deva un augu barības elementu kopējā norma atspoguļota tabulā.

Augi pārziemoja labi (9 balles visos variantos), tomēr pavasarī bija vēls, aprīlī un maijā bija izteikts nokrišņu deficīts, kad maijā bija tikai 8 mm nokrišņu. Augu attīstību un barības vielu uzņemšanu būtiski ietekmēja augsnums, salnas un sausums. Nezāļu – sārtā panātre, maura sūrene, tūroma kumelīte, ķeraņu madara – ierobežošanai lietoti herbicīdi. Sējumā divas reizes lietots augu augšanas regulators.

Lai novērtētu mēslošanas līdzekļu ietekmi uz augu attīstību, tika veikta produktīvo stiebru uzskaitē 1 m². Kviešu stiebrošanas sākumā AS 32 (16.05.23.) iegūti: 1. variantā – 328, 2. variantā – 356, 3. variantā – 344 stiebrī uz 1 m², bet AS 45 attiecīgi pa variantiem – 456, 588 un 544 stiebrī uz 1 kvadrātmetru. Visvairāk produktīvo stiebru tika uzskaitīti 2. variantā.

Raža tika nokulta 13.08.2023. Augstāko ražu uzrādīja 1. variants (7,28 t/ha), kur pamatmēslojums tika dots rudenī, bet pavasarī – papildmēslojums, attiecīgi 2. variantā – 6,74 t/ha, bet 3. variantā – 6,26 t/ha. Mēslojums šī gada sausajos apstākļos nodrošināja augstu ražu, bet nenodrošināja pārtikas kvalitātes graudus (proteīna saturs 10,6–11,9%).

Lai novērtētu katra varianta ekonomisko efektivitāti, tika aprēķināts bruto segums 2 (ieņēmumi-kopā mainīgās izmaksas). Augstāko bruto segumu uzrādīja 1. variants (777 eiro/ha), kur tika iegūta augstākā raža.

7. lpp.

Mēslošanas līdzekļu salīdzinājuma varianti M. Katamadzes saimniecībā, 2023. g.

Variants	Mēslošanas līdzeklis, lietošanas laiks, deva un norma, kg/ha				
	NPK 10:26:26:S2 (rudenī)	NPK 15:15:15:S11 (pavasarī)	N27:S4 (pavasarī)	N34,4 (pavasarī)	N:P:K:S
1.	200	-	330 AS 25) 200 (AS 30)	-	163:52:52:25
2.	-	300 (AS 25)	-	200 (AS 25) 150 (AS 30)	165:45:45:33
3.	150	150 (AS 25)	200 (AS 30)	200 (AS 25)	160:61:61:27

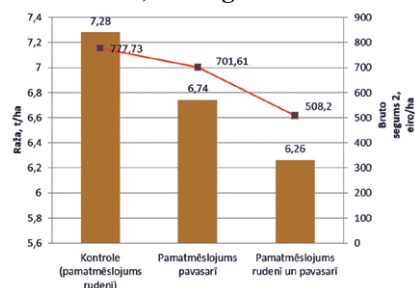
Demonstrējuma lauka diena z/s “Kadiķi M. A.”

Demonstrējuma lauka diena M. Katamadzes saimniecībā

6. lpp.

Ziemas kviešu bruto segums 2 dažādiem mēslojumiem M. Katamadzes saimniecībā, 2023. gads

Atziņas: Augu attīstību būtiski ietekmēja aukstums, salnas un sausums 2023. gada veģetācijas sezonā. Variantā, kur bija augstāks N mēslojums pavasarī, tas veicināja augu cerošanu un produktīvo stiebru skaita pieaugumu. Augstāko ražu un ekonomisko efektivitāti šī gada apstākļos nodrošināja pamatmēslojuma lietošana rudenī.

Alūksnes novada Mālpes pagasta z/s “Kadiķi M. A.” demonstrējumā ziemas kvieši ‘Achim’ iesēti 10.09.2022. ar sējmašīnu *Vaderstadt Spirit 600 S*, izsējas norma 240 kg/ha. Augsne smilšmāla ar vidēju fosfora un kālija saturu, pH 5,2, organiskā viela 3,0%. Priekšaugi – iemas rapsis, pielietota bezaršanas augsnes apstrāde, lauks pirms sējas kalķots ar Nordkalk 200 kg/ha un sadiskots.

Rudens bija silts, augi labi saceroja un attīstījās, bet ziemā biežais līdz 40

cm sniega slānis neļāva augsnei sasalt, kas negatīvi ietekmēja ziemas kviešu pārziemošanu. Aprīļa vidū ziemas kviešiem atjaunojas veģetācija, pēc N papildmēslojuma konstatēts, ka pārziemojošo augu skaits uz m² tomēr ir zem kritiska sliekšņa, tāpēc 23.04.2023. lauks pārsēts tieši sējā ar sējmašīnu *Vaderstadt Spirit 600 S* ar vasaras kviešiem KWS Akvilon 240 kg/ha (410 augi m²).

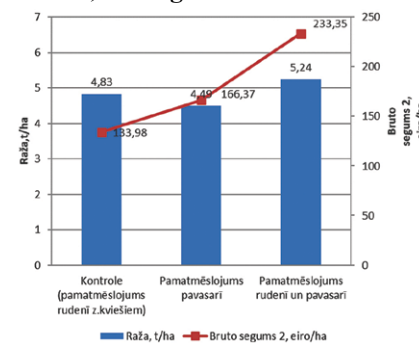
16.05.2023. vasaras kvieši (AS 13) mēsloti otro reizi ar N papildmēslojumu pēc shēmas.

Augu aizsardzības līdzekļi izmantoti atbilstoši nepieciešamībai.

Vasaras kvieši nogatavoja augsta vidū, bet lietainu laikapstākļu dēļ raža novākta tikai septembra sākumā. Vislielākā raža (5,24 t/ha) iegūta variantā ar daļīto pamatmēslojuma devu, zemākā raža (4,49 t/ha) – variantā ar pamatmēslojumu tikai pavasarī. Šī gada apstākļos rudens pamatmēslojums daļēji izskalojās, bet pavasarī dotais mitruma trūkuma dēļ netika pilnībā izmantots. Iegūtā graudu raža atbilda pārtikas kvalitātes augstākai grupai ar proteīna saturu 16,8–17,4%.

Aprēķināta ekonomiskā efektivitāte katram variantam, noteikts bruto segums 2. Augstākā ekonomiskā efektivitāte vasaras kviešiem iegūta trešajā variantā, kur lietots daļīts pamatmēslojums, otrajā vietā – variants ar pamatmēslojumu, kas dots tikai pavasarī. Izmaiņas ietekmēja cenu atšķirības rudenī vai pavasarī iegādātiem minerālmēsliem.

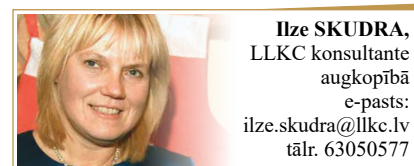
Vasaras kviešu bruto segums 2 dažādiem mēslojumiem z/s “Kadiķi M. A.”, 2023. gads

Atziņas: Demonstrējums jāturpina, lai noteiktu ziemas kviešu daļīto mēslojuma lietošanas efektivitāti, Vidzemes reģionā izvēloties ziemotspējīgāku šķirni.

Katra reģiona klimatiskie, augsnes un ierīkošanas vietas apstākļi ietekmējuši demonstrējumā iegūtos rezultātus.

Demonstrējums “Augu barības vielu izmantošanas efektivitātes palielināšana ziemājos” ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākumā “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem” LAD līguma Nr. 10.2.1.-20/22/P7 (14. lote). Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Mēslošanas līdzekļu salīdzinājuma varianti z/s “Kadiķi M. A.” 2023. gadā

Variants	Pamatmēslojums, kg/ha		Papildmēslojums, kg/ha			
	NPK 7:20:30+2S rudenī 10.09.2022.	NPK 15:15:15:S11 pavasarī 17.04.2023.	N:S 30:7 veģ. atjaun. 20.04.	AS 13 16.05.	AN 33.5 veģ. atjaun. 20.04.	AS 13 16.05.
1	200	-	300	200	-	-
2	-	300	-	-	200	150
3	150	150	-	200	200	-

DĀRZKOPĪBA

CITĀDAS SILTUMNĪCAS ZVIEDRIJĀ

Sākums oktobra "Lauku Lapas" numurā

Papildus tam no virspuses ir iespējama ūdens izsmidzināšana, gan lai atvēsinātu stādus, gan lai mitrinātu gaisu, kas tik ļoti ir nepieciešams visiem zaļajiem dārzeņiem. Tā kā kultūru dažādība ir ļoti liela, nodrošināt secīgu dārzena izaudzēšanu prasa ļoti rūpīgu un precīzu plānošanu. Atbrīvojoties daļai no galdiem, attiecīga izmēra kasetēs, piemēram, tiek iesēti redīsi, izaudzēti līdz tehniskai gatavībai, novākti un piegādāti gala patērētājam. Viss darbs stādu siltumnīcā tiek veikts rūpīgi, katra lieta un aprīkojums stāv noteiktās vietās. Var redzēt, ka viss ir tur, kur tam jāatrodas un nekur nekas nestāv lieks. Tas liecina par ļoti pārdomātu darba organizāciju, kam Latvijā dažkārt netiek piegriezta vajadzīgā vērība. To pašu var attiecināt uz siltumnīcu apkārtni un saimniecības teritoriju kopumā.

Substrāts

Par siltumnīcas veselīgo augsni liecina kaut vai tas fakts, ka nekas, izņemot pārdodamo produkciju, nepamet siltumnīcu telpas, bet tiek turpat iestrādāts augsne. Rezultātā tiek nodrošināts, ka visa biomasa, izņemot ražu, atgriežas uz vietas atpakaļ dobē, kas ļauj nodrošināt ļoti bagātīgu substrātu. Tā kā augsne ir ļoti augsta mikrobioloģiskā un visas augsnes biomas aktivitāte, tad sadalīšanās process notiek nepārtraukti, tādējādi daļēji nodrošinot siltuma izdalīšanos siltumnīcā. Mazliet parūsinot substrātu, ir redzams, ka augsne ir vārda tiešā nozīmē "pilna ar dzīvību". Šim aspektam ir jāpievērš sevišķa vērība, jo vispārzināms, cik pie mums audzētāji ir nodarbināti ar substrāta maiņu, dezinfekciju, cik daudz raižu sagādā dažādas sakņu slimības, tajā skaitā vītes. Te tas ir palicis otrajā vai pat trešajā plānā, par to īpašs prieks, jo vienmēr esmu ticējis, ka īstā auglīgā augsnē viss dzīvais ir tik "jaudīgs", ka spēj "nomākt" jebkurus augsnes patogēnus un kaitēkļus. Tātad var ietaupīt būtiski gan resursus, gan darbu, kas nepieciešams piemērota substrāta izveidošanai un uzturēšanai siltumnīcai. Šis ir viens no vājiem punktiem Latvijas mazajās siltumnīcās. Tas ir acīmredzami un ir iespējams, un tā nav nekāda zinātniskā fantastika, arī bioloģiskajā siltumnīcu saimniecībā. Kārtīga aprites ekonomika siltumnīcā.

Foto: Māris Narvils

Visas taciņas siltumnīcā tiek mulčētas

Bioloģiskā daudzveidība

Šis vārdu savienojums tiek lietots ļoti daudz, tikai praktiski to ieraudzīt pie mums vēl ir liels retums. Diemžēl lielākā daļa siltumnīcu ar īpašu daudzveidību neizceļas: salāti redīsi, dilles, tad gurķi un tomāti. Tieši pēdējie parasti sastāda ap 90% no kultūru īpatsvara. Mono kultūras siltumnīcā ir vēl smagāks gadījums, nekā tas ir uz lauka, jo mākslīgos apstākļos tomēr augu imunitātes līmenis nav tas labākais. Pilnīgi citu ainu redzam Martina siltumnīcās. Tāpēc tomāti aug tikai daļā no siltumnīcas, pārējās dobēs vairākās aprītēs aug citas kultūras. Izaugušās tiek novāktas un tālāk jau tiek sētas un stādītas nākamās. Vienlaikus redzam augam plašu dārzena kultūru klāstu. Tur ir tomāti, saldā paprika, zirņi, mangolds, krūmu pupiņas, gurķi, sīpoli lokiem, redīsi dažādu izmēru brokoļi, puravi. Tas vēl nav viss, plaši tiek praktizēta dažādu kultūru audzēšana vienlaikus. Piemēram, vienā dobē auga lielie baltie apaļie redīsi, pamazām beidzās to vākšana un sākās ražas vākšana brokoļiem. Tas nozīmē, ka siltumnīcā katras dobes kvadrātmetri tiek izmantoti gana intensīvi un produktīvi.

Par tomātiem

Pastāstīšu tikai par tām iezīmēm, kas ir citādākas nekā pie mums. Vispirms jau tomātu šķirņu potēšana. Pamata iemesls, kādēļ tas tiek darīts, – jo tādā veidā tiek paaugstināta attiecīgo šķirņu izturība pret dažādām tik daudzajām tomātu slimībām. Loģika pavisam vienkārša, tomātu šķirnes, kam ir laba augļu kvalitāte un garša, nav īpaši izturīgas pret slimībām,

un otrādi. Ar potēšanas procesu tiek panākts vēlams efekts. Visas tomātu apdobes tiek mulčētas ar apvītinātu zāli. Tādā veidā iegūst to, ka sekmīgi tiek nomāktas visas sēklu nezāles, tajā skaitā pie mums tik bēdīgi populārā sīkziežu galinšoga. Zāli uzklāj vairākas reizes sezonā. Sadaloties tā ir brīnišķīgs mēslojums, vienlaikus sadalīšanās nodrošina papildu siltumu. Saimniecība aktīvi sadarbojas ar Upsalas pētniekiem un viena no šīs sezonas novitātēm bija īpaši zema ābolīņa sēja tomātu rindu apdobēs.

Taciņas

Abās siltumnīcās visas taciņas tiek mulčētas ar apvītināto sienu, ko iegūst no saimniecības zālāju platībām. Ieguvumi, kas nāk no permakultūras dārzkopības, ir sekojoši. Pirmkārt, uz taciņām aug nezāles, kas siltumnīcu apstākļos notiek īpaši strauji. Otrkārt, tas palīdz ekonomēt ūdeni, jo no nostaigātās augsnes ūdens iztvaiko īpaši ātri. Treškārt, uzliktā siena kārtā pamazām no apakšas kompostējas un kalpo kā barības vielu avots tomātiem un citām kultūrām.

Šāds "dzīvās" siltumnīcas modelis ir pietiekami spēcīgs pretinieks salīdzinājumā ar augsti tehnoloģiskām siltumnīcām, kur visu rēķina datorī, bet te to veic daba pati kopā ar pārdomātu cilvēka līdzdarību un rīcību.

Māris NARVILS,
LLKC vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts:
maris.narvils@llkc.lv
tāl. 29609943

INOVĀCIJAS

LAUKSAIMNIECĪBAS NOZARĒ VAR DAUDZ VAIRĀK

Aizvien vairāk lauksaimniecības nozarē ienāk efektivitātes jautājumi, lai saimniecības spētu saimniekot konkurētspējīgāk un gudrāk. Tā arī puišu komanda no Kurzemes jau dažus gadus strādājusi pie inovatīvas idejas – izgatavot elektromotorizētu iekārtu, ar kuru var novākt ražu, stādīt un ravēt – un kopā ar konsultantu un mentoru atbalstu jau pārdevusi pirmo iekārtu.

Kurts Kleinhofs-Prūsis, Andrejs Dzelme un Deniss Baranovs Talsu pusē izveidojuši zīmolu “Farmore”, kas tulkojumā no angļu valodas nozīmē “daudz vairāk”. Jauno uzņēmēju komanda rosina izmantot prasmīgāk lauksaimniecības resursus un saimniekot gudrāk, ātrāk, videi un cilvēku veselībai draudzīgāk. Zemeņu lasītājiem ilgstoši jāliecas uz leju, noslogojot muguru un kaklu, kas rezultējas nogurumā, sāpēs un lēnākā darba tempā nepatīkamo sajūtu dēļ. Tā radās ideja, un tagad “Farmore” iekārta piedāvā ergonomisku risinājumu – darba veicējs pie zemes veicamos darbus dara guļot, atslogojot muguru.

Pati iekārta paredzēta izmantošanai uz lauka un pielietojama galvenokārt kultūrām, kas tiek audzētas klajā laukā (dobēs), piemēram, zemenes, spargēļi, salāti u. c. To var pielāgot dažāda izmēra dobēm. Iekārta aprīkota ar elektromotoru un litija bateriju, kas var nodrošināt 4–8 darba stundas. Tai ir arī jumts, kas aizsargā, piemēram, no lietus vai spēcīgas saules. Guļvieta aprīkota ar ūdensnecaurlaidīgu un mīkstu ādas apvalku. Iekārtai ir bagāžas nodalījums kastēm.

Idejas pirmsākumos jauno uzņēmēju komanda startēja projektā “Kurzemes inovāciju granti studentiem”, kur saņēma pirmo grantu idejas attīstībai. Tāpat puiši pieteicās LLKC mācībās un konkursā “Laukiem būt!”, un vēl pēc tam piedalījās Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla Sekretariāta un Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes īstenotajā lauksaimniecības meikatonā “AgriTech2022”, kur bija iespēja izveidot pirmo prototipu iekārtai. Šajā konkursā iegūtā 1. vieta un naudas balva ļāva gan notice savai idejai, gan turpināt darbu, uzlabojot prototipu līdz jau gatavai iekārtai.

Nenoliedzami, ka jebkura uzņēmuma viens no galvenajiem trumpjiem ir laba biznesa ideja, taču ar to viss nebeidzas.

Foto: no uzņēmuma arhīva

“Farmore” elektromotorizētā iekārta

Pēc iekārtas izgatavošanas bija jādoma par to, kā to sākt pārdot, kā uzrunāt klientus, kā veidot reklāmu un domāt par tirgiem ārpus Latvijas. Pēc tam bija iespēja piedalīties lauku jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanas pilotprojektā “Laukiem augt”. Programmas ietvaros komandai pusotra gada laikā bija iespēja regulāri ik mēnesi tikties ar LLKC biznesa konsultantu un virzīties uz sākumā izvirzīto mērķi – pārdot pirmo iekārtu.

Esam kļuvuši pamanāmāki

Par to, kādas pārmaiņas notikušas pēdējā pusotra gada laikā ar biznesa ideju un uzņēmumu, dalās **Kurts Kleinhofs-Prūsis**: “Esam kļuvuši pamanāmāki – ar mums sazinās interesenti, tā teikt, no malas. Ir ieinteresēti sadarbības veidošanā. Šobrīd mūsu piedāvājuma klāstā ir divu veidu iekārtas: viendabīgā – iekārta aprīkota ar pilnu ķermeņa guļvietu un divdabīgā – ar atsevišķu ķermeņa augšdaļas un kāju balstu. Tos iespējams noregulēt sev ērtākā pozīcijā. Tāpat esam iegādājušies un paplašinājuši savu ražošanu ar dažādiem instrumentiem, lai atvieglotu iekārtu ražošanas procesus. Jāsaka, ka šajā periodā apstiprinājās tas, ka mūsu produkts tiešām ir nepieciešams Latvijas tirgū, jo klienti paši jau spēj mūs atrast un interesējas par piedāvājumu gan zvanot, gan rakstot e-pastus.”

Savukārt **Deniss Baranovs** stāsta par ieguvumiem no ilgtermiņa sadarbības ar LLKC konsultantiem: “Regulārās tikšanās palīdzēja mums virzīt projektu uz priekšu. Saņēmām noderīgu informāciju pārdošanas, finanšu piesaistes un juridis-

kos jautājumos. Augsti vērtējam mentoringa konsultācijas, kas neļauj atslābt un palīdz turpināt darboties pareizajā virzienā. Ļoti atsaucīgi ir mentori, kuri ar savu pozitīvo attieksmi spēj novērtēt mūsu darbu un sniegt savu redzējumu turpmākajā attīstībā. Pateicoties programmai, esam saņēmuši dažāda veida konsultācijas, kas ļāvušas padziļinātāk pievērsties dažādām niansēm, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi iekārtu reālā uzņēmējdarbībā. Kopīgiem spēkiem tika izstrādāti vairāki mārketinga materiāli, piemēram, jauna vizuālā identitāte, atjaunots logo, izveidots produkta buklets, kā arī vizītkartes.”

Jaunie uzņēmēji tuvākajā nākotnē vēlas papildināt savu komandu, pilnveidot izejmateriālu piegādes ķēdes un iekārtas montāžas procesu, strādāt pie papildu iespējām kā saules paneļu baterijas uzlādei, apgaismojums darbam tumšajā dienā, naktīs laikā un papildu nodalījumi kravai.

Pagaidām pārdošanas process notiek Latvijas tirgū, bet tiek domāts par ārvalstīm un iespējamo eksportu. Šobrīd jaunie uzņēmēji piedāvā iekārtas demonstrācijas, izbraucot uz saimniecībām, kuras tās interesē. Pieteikties un vairāk uzzināt var farmore.lv.

Ja arī citiem uzņēmējiem interesē sadarbība ar biznesa konsultantiem ilgtermiņa konsultāciju programmā, vērsieties tuvākajā LLKC birojā.

Terēze RIEKSTIŅA,
LLKC Klientu apkalpošanas
atbalsta daļas vadītāja,
e-pasts:
tereze.riekstina@llkc.lv,
tālrs. 29269931

LAUKU ATTĪSTĪBA

Krista Arta Grodne ir konkursa “Laukiem būt!” 2020. gada dalībniece, piektās vietas ieguvēja, SIA “Arta G” dibinātāja un meža namiņu “Paparde un Zīle” idejas autore.

Krista 2020. gadā piedalījās “Laukiem būt!” mācību sezonā, ko īsteno LLKC. Šo laiku viņa atceras ar sajūsmu: iegūtas jaunas zināšanas, papildinātas esošās, atrasti jauni kontakti un draugi. Jau pirms mācību uzsākšanas bija radusies sava biznesa ideja par meža atpūtas namiņiem. Vēlme apliecināt sevi uzņēmējdarbībā Kristu pamudina piedalīties “Laukiem būt!” konkursā ar projektu “Meža atpūtas namiņi “Zīle” un “Paparde” cā”, kā rezultātā kategorijā “Neklauksaimniecība – pakalpojumi” iegūta piektā vieta. Bet tas bija tikai kā pamudinājums doties uz priekšu. Ne mikli nedomādama apstāties, Krista pieņēma jaunus izaicinājumus.

Radītas neierastas naktsmītnes

Attīstot savu biznesa ideju par meža namiņiem, idejas autore ir radījusi ne-tradicionālu naktsmītnes vietu Gulbenes novada Stradu pagastā ar iespēju izbūvēt dabas burvību neskartā meža ielokā, nakšņojot meža namiņos – “Paparde” un “Zīle”. Divi mājīgi labiekārtotie atpūtas namiņi ir novietoti ainaviskā teritorijā, nepieradinātā meža vidū. Tie radīti, lai piedzīvotu īstu, neskartu mežu un baudītu harmoniju starp dabu un cilvēku. Katrā no namiņiem ir iespēja nakšņot divām pieaugušām personām, nepieciešamības gadījumā nodrošinot papildu guļvietu. Tajos ir divguļama, paceļama gulta, lai efektīvāk izmantotu telpu dienas laikā, labierīcības. Namiņi ir apkurināmi un kondicionējami, tādēļ te apmesties ir

IZBAUDĪT DABAS BURVĪBU NESKARTĀ MEŽA IELOKĀ

Foto: no Kristas Artas Grodnes arhīva

Meža atpūtas namiņu idejas autore Krista Arta Grodne

omulīgi visās sezonās. Trauki, tējkanna, kafijas automāts – lai baudītu līdzpaņemtas uzkodas, un ir pieejams arī kubls.

Kā radies nosaukums?

Kāpēc tieši “Paparde” un “Zīle”? Viens namiņš izvēlēties vietu starp paparžu puduriem, tāpēc ieguvis nosaukumu “Paparde”, otrs ir novietots tuvu varenajam ozolam, tāpēc ieguvis nosaukumu “Zīle”.

Krista ir studējusi tūrisma organizāciju un vadību. Pēc studijām nolēmusi, ka vēlas atgriezties Gulbenē, kur ir viņas ģimene. Liekot lietā iegūtās zināšanas, vēlējās radīt kaut ko savu. Mežs Kristai ir tuvs jau kopš bērnības, kur kopā ar tēti viņa gājusi sēņot, meklējusi Ziemassvētku eglīti, un tieši šīs meža plāviņas ir atmiņas par bērnību – ar pastaigām, rotaļām, smiekliem un dažkārt kā paslēptuvi no apkārtējiem.

Šī ideja ir unikāla

“Ideja par atpūtas namiņiem meža vidū nav kaut kur noskatīta. Neesmu nekur citur redzējusi tādā vietā ierīkotas naktsmītnes. Šī ideja ir unikāla. Tāpēc bija tik ļoti patiesa vēlme šo biznesa ideju attīstīt. Tas nemaz nebija tik viegli,” atzīst Krista.

Par idejas īstenošanu un dzīvotspēju bija jāpārlicina, pirmkārt, jau ģimene, kas bija galvenie atbalstītāji un palīgi idejas īstenošanā. Grūtākais no uzdevumiem bija saprast, kā namiņu karkasus

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, [laukutikls@llkc.lv](http://laukutikls.lv)

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

dabūt līdz meža vidum, kā namiņus nodrošināt ar elektrību, kā apgādāt tos ar visu pārējo, kas nepieciešams dzīvošanai.

Parādīt meža īsto dzīvi

Lai nokļūtu namiņos, ir jādodas pa meža taku, līdz nonāk nelielā pļaviņā meža viducī. Visapkārt takām ir neskarts mežs: krituši koki, lapas, celmi. Daba ir dzīva, un tāds ir arī mērķis – neiejaukties dabas procesos un parādīt meža īsto dzīvi, lai to var baudīt ar koku šalkoņu, putna dziesmu, un pat kāda meža dzīvnieka sastapšanu ceļā. Biežākais klientu jautājums ir: kā šie meža namiņi tur nokļūva? Uz ko Krista atbild – jā, tas nebija viegli. Namiņu karkasus ieveda ziemā, kad zeme ir sasalusi, bet viss pārējais līdz namiņiem ir sanests ar rokām. Problēmas sagādāja apbūves saskaņošana ar būvvaldi par būvniecības procesiem. Būve pašā meža vidū. Bet arī šo situāciju Krista ir veiksmīgi atrisinājusi.

Patī Krista smejojot saka: “Esmu šobrīd viss – no uzņēmējas līdz apkopējai. Plānoju, kontrolēju finanses, kārtāju grāmatvedību. Pati izvietāju reklāmas sociālajos tīklos, sagaidu namiņa apmeklētājus. Lai namiņos būtu tīrs, sakopts, silts, piemēram, malka, lai būtu ar ko ziemas dienās iekurt kamīnu, gultas veļa,

kas ir jāmaina pēc katra klienta apmeklējuma, trauki kafijai, tējai, sveces, viss līdz namiņiem tiek nogādāts “uz manām rokām.” Tas prasa fizisku piepūli, un te Krista teic lielu paldies savai ģimenei par atbalstu – vīram un vecākiem.

Izmantots projektu atbalsts

Lai attīstītu savu biznesa ideju, Krista šobrīd īsteno LEADER projektu “Pārvietojamo moduļu māju iegāde jaunas naktsmītnes izveidei Gulbenes novada Stradu pagastā” sadarbībā ar biedrību “Sateka”. Projekta ietvaros tika iegādāti divi pārvietojamo moduļu māju karkasi un ainavas baudīšanai nepieciešamie logi un durvis.

Meža namiņu viesi ir no dažādām Latvijas vietām, lielākoties tie ir no Rīgas vai Pierīgas, Valmieras. Bet vismazāko interesei izrāda vietējās apkaimes iedzīvotāji: Gulbene, Balvi. Pilsētas iedzīvotājiem, te ierodoties, sākumā rodas apjukuma un pārsteiguma sajūta. Iebraucot ar mašīnu, kur beidzas piebraucamais ceļš pie meža takas, rodas jautājums: “Kā nokļūt tālāk?” Taču, kad nokļūst līdz namiņam, apmeklētāju sajūtas ir dažādas. Lielākoties tās ir patīkami pārsteigtas, bet ir tādi, kurus pārņem baiļu sajūta būt vienam meža biezoknī. Ir apmeklētāji, kuri jau namiņus ir iecie-

nījuši un tos apmeklē atkārtoti. Krista ir izveidojusi viesu grāmatu, kur labie, sirsnīgie ierakstītie vārdi sniedz gandarījuma sajūtu par paveikto. “Tā ir kā ceļa maize, iedvesma jauniem darbiem un enerģijas pieplūdums,” viņa teic.

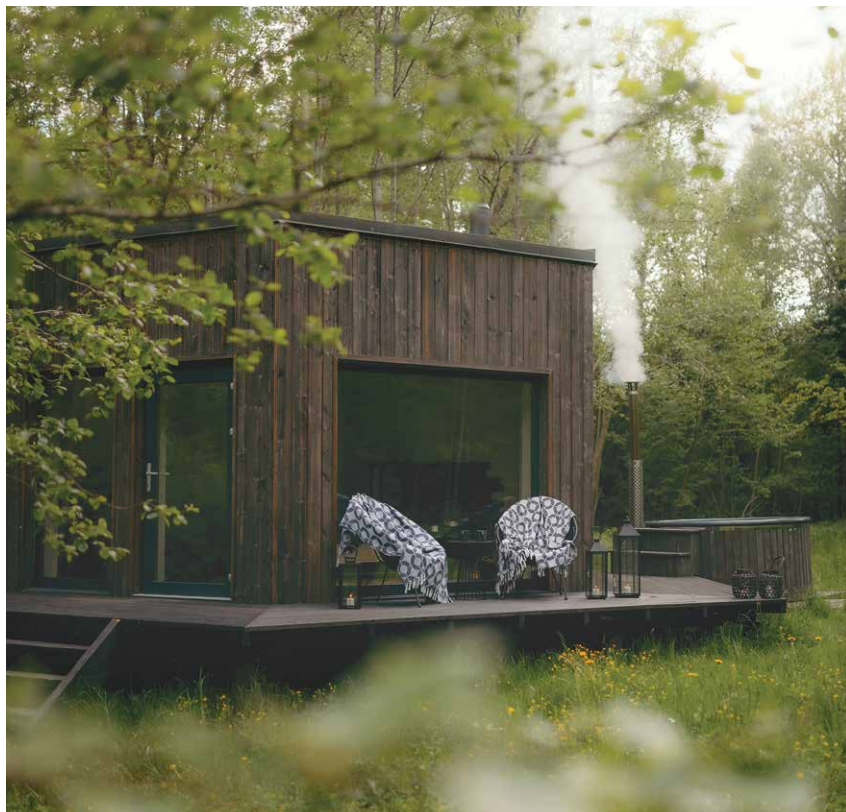
Visvairāk apmeklētāju – ziemā

Lielākais atpūtnieku pieprasījums ir tieši ziemas periodā. Īpaši Ziemassvētku laikā. Arī pašai Kristai šis gadalaiks ir mīļākais, un viņa to labprāt pavada namiņā. “Tad šeit ir kā ziemas pasākā,” viņa teic. Egļu zari sasnieguši ar sniegu, meža takas kupenās, un pa namiņu logu krītošās sniega pārslas rada ļoti maģisku un īpašu sajūtu. Šo burvību pastiprina sprakstošā malka, silta tējas krūze un sveču gaisma. Savukārt vasarā te ir zaļi – vējš šalc caur koku lapām, dzirdamas putnu dziesmas un nespējotīgi var baudīt mieru un klusumu. Pie atpūtas namiņa ir arī kubls, ko labprāt izmanto apmeklētāji.

Domas par nākotnes piedāvājumu

Krista ir četrus mēnešus veca dēliņa mamma. Un arī šie pienākumi aizņem lielu dienas daļu. Taču tas nav šķērslis jauniem plāniem. “Var jau nedarīt neko, bet, ja ir sapņi un motivācija, tad no rīta jau celies ar jaunu enerģiju, lai piepildītu kādu no savām nākotnes iecerēm!” Ne-tradicionālo tūrisma ideju un namiņu autore vēlas paplašināt ar jaunu, lielāku namiņu, kur varēs izmitināt lielāku cilvēku skaitu, piemēram, ģimeni ar bērniem vai lielāku draugu pulciņu. Šāds pieprasījums no klientiem izskan itin bieži. Arī pašai ir radusies jau šāda ideja. Nakts mežā ar ģimeni, bērniem vai draugu kompāniju ziemas garajos vakaros vai siltajās zaļās vasaras brīvdienās – tāds ir nākotnes piedāvājums. Vieta mežā jau ir noskatīta. Atliek nodomu sākt realizēt. “Uzņēmējdarbība prasa attīstību. Un attīstībā ir jāiegulda. Ir ieņēmumi no uzņēmējdarbības, bet pretī vienmēr ir izdevumi,” tāpēc Krista saka, ka lūko jaunās finanšu piesaistes iespējas.

Arī šogad Krista ir pieņēmusi “Laukiem būt!” konkursa izaicinājumu. Tā ir viena no atbalsta iespējām uzņēmējdarbības attīstībā.

Namiņu dizains lieliski iekļaujas gleznainajā ainavā, kā arī tiek piedāvātas ērtības iekštelpās

Rasa MEDNE,
LLKC Gulbenes biroja
uzņēmējdarbības un
grāmatvedības konsultante
tālr.: 28654368
e-pasts: rasa.medne@llkc.lv

MEŽSAIMNIECĪBA

Lai gan darbi mežā (mežaudzes apsekošana, augsnes gatavošana, kociņu stādīšana, aizsardzība, jaunaudžu kopšana, koku zāģēšana, darbu plānošana u. c.) ir jāveic visos gadalaikos, rudenī tos izdarīt ir vieglāk, jo, kad ir nobirušas lapas, mežs ir labāk caurredzams.

Augsni gatavo rudenī, bet kociņus stāda pavasarī

Vispiemērotākais laiks augsnes gatavošanai ir no vasaras beigām līdz vēlam rudenim. Tad stādīšanai paredzētajā vietā līdz pavasarim nesaaug zāle, ziemā augsne nosēžas un neveidojas gaisa kabatas, kas var veicināt sakņu izkalšanu.

Viens no veidiem ir sagatavot augsni ar augsnes frēzi, kas izveido frēžu joslu jauno kociņu stādīšanai.

Frēzes izmantošanas priekšrocības:

- iespēja sagatavot augsni krietni pielūžņotos izcirtumos un aizaugušās lauksaimniecības zemēs;

- samazinās zālaugu un nevēlamo sugu konkurence, kociņi labāk ieaug;
- atvieglo jaunaudžu kopšanu, jo iestādītos kociņus ir vieglāk saskatīt;
- jaunaudzei tiek uzlabots apgaismojums, augsnes mitruma un barības vielu izmantošanas režīms.

Rudens – piemērots laiks jaunaudžu kopšanai

Mežu apsaimniekošana ir būtisks ieguldījums veselīgu un ilgtspējīgu mežu uzturēšanai. Viena no galvenajām efektīvas meža apsaimniekošanas stratēģijām ir jaunaudžu kopšana. Jaunaudžu kopšana ir meža apsaimniekošanas prakse, kas ietver konkurējošo koku izcirtšanu un vēlamo koku sugu augšanas veicināšanu. Jaunaudžu kopšana var palīdzēt mežam ātrāk augt un palielināt meža produktivitāti ilgtermiņā.

Pirms kopšanas izvērtē riskus

Bieži ir tā – lai nodrošinātu kociņu labvēlīgu dzīves telpu, pietiek izkopt vien 0,5 m rādiusā ap koku. Jāizvērtē riski lapu koku audzēs, jo kopšana pirms ziemas iestāšanās nenobriedušiem koku stumbriem sniega periodā var radīt koku galotņu noliekšānu jeb snieglieci. Ja dažu dienu laikā neizdosies sniegu no

RUDENS DARBI MEŽĀ

Foto: MKPC arhīvs

Ar frēzi gatavota augsne

kociem nopurināt un kokus iztaisnot, tad audze var aiziet bojā. Izstīdējušās audzēs jaunaudžu kopšanu labāk veikt pavasarī, jo līdz ziemai koks nostiprinās stumbru un būs noturīgs pret snieglieci. Atlasot konkurējošos kokus, tiek atstāta telpa galvenajiem kociem, lai tiem varētu piekļūt vairāk saules gaismas, barības vielu un ūdens. Tas ļaus noteicošajai sugai ātrāk augt un veicināt produktīvāku mežu ilgtermiņā. Nocirsto kokus var pārdot kā papīrmalku vai malku, radot meža īpašniekam papildu ienākumus.

Jaunaudžu kopšanu var veikt arī mehanizēti

Kopšanu var veikt tradicionāli – ar rokas instrumentiem – vai arī mehanizēti. Veicot kopšanu 5 m un augstākās audzēs, pašlaik ir pieejama specializēta tehnika, kas izdara šo darbu cilvēka vietā. Iegūst ne tikai mežaudze, bet arī tās īpašnieks, jo tādā gadījumā tiek ražota enerģētiskā koksne šķeldai. Galvenais nosacījums mehanizētai kopšanai ir jaunaudzes platība. Mazās platībās tas nebūs ekonomiski pamatoti.

Jaunaudžu kopšanas ieguvumi

Izretinot mežu, atlikušajiem kociem ir vairāk vietas augšanai un attīstībai, kas var palielināt bioloģisko daudzveidību, kā arī nodrošināt dzīvotni plašākam augu un dzīvnieku sugu klāstam.

Koku augšanas ātruma palielināšana, izcērtot vajākos kokus, var palīdzēt veidot veselīgu mežu, kas piesaista vairāk oglekļa un samazina siltumnīcefekta gāzu emi-

sijas. Tas ne tikai palielina meža vērtību, bet arī sniedz ekoloģiskas priekšrocības, veicinot bioloģisko daudzveidību.

Aizsargā jaunaudzes pret meža dzīvnieku postījumiem

Novērtējot jaunaudzes, jāpārdomā to aizsardzības plāns pret meža dzīvniekiem, jo tuvojas ziema, un barības bāze tiem kļūst ierobežotāka. No pārnadžu postījumiem parasti visvairāk cieš priežu un apšu jaunaudzes. Taču ir vērts apsvērt arī egļu audžu aizsardzību un izvērtēt, vai tiešām apsēs audzes būtu lietderīgi aizsargāt. Pārnadžu bojājumu ierobežošanai skuju koku galotnes un jaunus dzinumus apstrādā ar repelentiem. Jāveic aizsardzības darbs atbrīvotajiem kociem, lai tie kļūtu negaršīgi lielākiem un mazākiem meža zvēriem. Jauno koku aizsardzībai izmanto preparātus, kas nepatīkami smaržo vai garšo. Tie nav ķīmiski vai indīgi – tie tikai padara koku mazāk pievilcīgu dzīvniekiem. Lielāku koku stumbru aizsardzībai izmanto speciālas spirāles vai sietus. Efektīvs un lēts aizsardzības līdzeklis ir nemazgāta aitas vilna, ko izmanto arvien plašāk gan jauno kociņu galotņu, gan stumbru aizsardzībai. Aitas vilna ir lēta, taču jāņem vērā, ka apstrāde ar šo aizsardzības līdzekli ir darbietilpīga.

Pēc pirmajām salnām jāapkopj pēdējo gadu stādījumi

Jānovāc apaugums ap stādīņiem, lai apsnigušie zālaugi ziemā nesagultos uz mazajiem kociņiem un netraucētu to augšanu nākamajā gadā. Turklāt zem zāles veidojas labvēlīgi apstākļi graužējiem, kas ziemā apgrauž stumbra mizu.

Vēlā rudenī jāpārbauda, vai ir novākta kūla ap stādījumiem, kur tās degšana var apdraudēt gan tos, gan visu mežu.

Laikus noskati svētku eglīti

Veicot pēdējos rudens darbus mežā, jāatceras, ka drīz tuvosies gada jaukākie svētki, un jau laikus mežmalā vai ceļmalā jānolūko svētku rota – Ziemassvētku eglīte, lai vēlāk nav jābrien un jāmeklē zem kupenām.

Agrita ŠENBERGA,
MKPC Dienvidkurzemes
nodaļas vecākā
mežsaimniecības konsultante
tāl. 29285111
e-pasts: agrita.senberga@mkpc.llkc.lv

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BRISELES GAITEŅOS

LIELĀKĀ MAKARONU RAŽOTĀJA – ITĀLIJA

Pērn ES tika saražots 6,1 miljons tonnu makaronu 7,8 miljardu eiro vērtībā, kas ir par 1 miljonu tonnu (20%) vairāk nekā pirms pieciem gadiem (5,1 miljons 2017. gadā).

Itālija bija pārliecinoši vadošā ES dalībvalsts makaronu ražošanā. Pagājušajā gadā saražojot 4,2 miljonus tonnu makaronu 5,1 miljarda eiro vērtībā, Itālija veidoja 68% no ES kopējās pro-

dukcijas apjoma un 66% vērtības ieteksmē. Itālija bija arī lielākā ES makaronu eksportētāja (2,1 miljons t, kas veido 77% no ES dalībvalstu kopējā apjoma). Vairāk nekā puse makaronu eksporta nonāk citās ES dalībvalstīs.

Kopumā 2022. gadā ES dalībvalstis eksportēja gandrīz 2,8 milj. t makaronu, un vairāk nekā puse (56%) no šī daudzuma nonāca pārējās ES dalībvalstīs.

Divas galvenās ES importētājas

bija Vācija (2022. gadā importētas 414 758 tonnas makaronu, kas veido 27% no kopējā ES dalībvalstu importa) un Francija (358 117 tonnas, 23%).

Divi galvenie ES makaronu eksporta galamērķi ārpus ES 2022. gadā bija Apvienotā Karaliste (309 030 t, kas atbilst 25% no kopējā makaronu eksporta ārpus ES) un ASV (262 877 t, 22%).

Eurostat ar šo ziņu atzīmēja Pasaules makaronu dienu, kas bija 25. oktobrī.

ES DOMINĒ ĢIMENES SAIMNIECĪBAS

Jaunākie statistikas biroja Eurostat dati liecina, ka 2020. gadā ES bija 9,1 miljons saimniecību, no kurām lielāko daļu (aptuveni 93%) var klasificēt kā ģimenes saimniecības.

Par ģimenes saimniecībām Eurostat klasificē tādas, kurās 50% vai vairāk no lauksaimniecības darbaspēka nodrošina ģimenes locekļi. Tās dominē ES lauksaimniecības struktūrā, ņemot vērā saimniecību skaitu, ieguldījumu nodarbinātībā lauksaimniecībā un, mazākā mērā, apstrādājamās zemes platību un saražotās produkcijas vērtību.

Gandrīz sešās no desmit saimniecībām (apm. 57%) strādāja tikai īpašnieks un ģimenes locekļi. Vēl 36% saimniecību ģimenes darbs veidoja vismaz 50% no kopējā darbaspēka. Ģimenes saimniecības 2020. gadā apstrādāja lielāko daļu no lauksaimniecībā izmantojamās zemes (apm. 61% no izmantotajiem 157,4 milj. ha), izmantoja lielāko daļu no lauksaimniecībā izmantojamā darbaspēka (gandrīz 78%), uzturēja lielāko daļu lauksaimniecības dzīvnieku vienību (gandrīz 55%) un nodrošināja standarta izlaidi (apm. 56%).

Lai gan 2020. gadā ārpusģimenes saimniecības veidoja tikai aptuveni 7% no visām ES saimniecībām, tās apsaimniekoja lielāku daļu no lauksaimnieciskajai ražošanai izmantotās zemes apjoma (apm. 39%), no kopējā darbaspēka (apm. 22%), ganāmpulka vienībām (apm. 45%) un standarta produkcijas (apm. 44%).

Ģimenes saimniecības veidoja vismaz 80% no visām saimniecībām visās ES valstīs, izņemot Igauniju (65%) un Franciju (58%).

VAI KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA IR UZ PAREIZĀ CEĻA?

Vai jūs interesē, ko dalībvalstis ir plānojušas savos KLP stratēģiskajos plānos, lai atbalstītu pāreju uz ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi? Ko jūsu valsts dara jauno lauksaimnieku labā? Tas viss ir iespējams, pateicoties KLP intervences pasākumu katalogam.

Šajā tiešsaistes meklēšanas rīkā uzskaitītas visas intervences, ko ES valstis plānojušas savos Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģiskajos plānos. Tas tiks regulāri atjaunināts, lai atbilstu visiem ieviešanas grozījumiem.

ES valstis KLP stratēģiskos plānus sāka īstenot 2023. gada 1. janvārī. Pirmos tiešos maksājumus saskaņā ar KLP 2023.–2027. gadam sāka izmaksāt no 2023. g. 16. oktobra. Katrs plāns apvieno plašu mērķtiecīgu pasākumu klāstu, kas risina attiecīgās ES valsts īpašās vajadzības. Šie pasākumi sniedz taustāmus rezultātus saistībā ar ES līmenī noteiktiem kopīgiem mērķiem, vienlaikus veicinot Eiropas zaļā darījuma mērķu sasniegšanu.

Katra ieviešanā ir saistīta ar konkrētiem mērķiem, iznākuma un rezultātu rādītājiem. KLP tiesību aktos ir iekļauti 44 rezultātu rādītāji, kas saistīti ar deviņiem konkrētiem mērķiem. Piemēram, jauno lauksaimnieku gadījumā iespējamā intervence var būt papildu ienākumu atbalsts, finansiāls atbalsts, lai palīdzētu viņiem attīstīties, kā arī zināšanu apmaiņas un apmācības pasākumi. Rezultāts var būt noteikts jauno lauksaimnieku skaits, kas gūst labumu no atbalsta darbības uzsākšanai no 2023. līdz 2027. gadam, un viens no rezultātu rādītājiem var būt radīto

darbavieta skaits. Katrai intervencei tiek parādīti ES un valsts izdevumi (ES+nacionālie fondi).

EK tiešsaistē nodrošina vēl nebijušu informāciju par KLP stratēģiskajiem plāniem, to īstenošanu un ieguldījumu kopējo ES mērķu sasniegšanā. Tas ļauj valsts iestādēm, ekspertiem, pētniekiem un citām ieinteresētajām personām novērtēt katras intervences virzību uz tās mērķiem un noskaidrot, vai KLP virzās uz priekšu. Valstu izvēles efektivitāte un lietderība ir jāskata kontekstā ar dažādiem sākumpunktiem, katras valsts specifiskajām problēmām, lauksaimniecības struktūru, vides izaicinājumiem, kā arī normatīvajām un obligātajām prasībām.

Pirmajā tiešsaistes rezultātu rādītāju panelī ir parādīti mērķi, ko valsts līmenī noteikusi katra ES valsts savos plānos, savukārt otrajā par finanšu piešķirumiem sniegta detalizēta informācija par intervences pasākumu finanšu sadalījumu KLP specifiskajiem mērķiem atbilstoši saiknei starp intervencēm un konkrētiem mērķiem. Visbeidzot, KLP intervences pasākumu katalogā sniegts pilnīgs pārskats par plānoto intervenci, izdevumiem un rezultātiem ES līmenī katram KLP plānam.

Kataloga saite: https://agridata.ec.europa.eu/extensions/Dashboard-CapPlan/catalogue_interventions.html. Drīzumā būs pieejamas mācības, lai sniegtu lietotājam pieredzi, meklējot konkrētu informāciju. Tikmēr palīdzība pieejama, rakstot uz: agri-ext-helpdesk@ec.europa.eu.

Pēc AG-Press informāciju sagatavoja Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

[illegible]

VAAD INFORMĀCIJA

INFORMĀCIJAS IESNIEGŠANA LIZ PĀRVALDĪBAS SISTĒMĀ 2023. GADĀ

Nemot vērā, ka 2023. gads ir Valsts augu aizsardzības dienesta (VAAD) uzturētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārvaldības sistēmas (LIZ PS) darbības pirmais gads, daudzi lauksaimnieki ir informējuši par grūtībām to lietojot un sniežot prasīto informāciju norādītajos termiņos.

VAAD pateicas par sadarbību un sapratni tiem zemniekiem, kuri LIZ PS jau veikuši nepieciešamās darbības ekoshēmu un agrovides atbalsta maksājumu saņemšanai.

Vienlaikus informējam, ka VAAD vēl novembrī un decembrī sniegs nepieciešamo atbalstu tiem lauksaimniekiem, kuri vēl nav iesnieguši datus LIZ PS, lai LAD varētu veikt maksājumu izmaksas 2024. gada janvārī.

VAAD arī turpinās darbu pie LIZ PS funkcionālajiem uzlabojumiem un lietojamības vienkāršošanas, uzklaušot lauksaimnieku priekšlikumus.

Lai lauksaimnieki varētu saņemt maksājumus plānotajos laikos, VAAD jau šobrīd aktīvi sniedz atbalstu Lauku vēstures datu ievadē LIZ PS un **aicina izmantot kādu no šādām atbalsta iespējām:**

1. Visās VAAD reģionālajās nodaļās Latvijā un centrālajā administrācijā Rīgā telefoniski vai klātienē darbinieki palīdzēs LIZ PS ievadīt datus tiem lauksaimniekiem, kuri Lauku vēstures pierakstus veic papīra formātā (mapēs, kladē u.c.);

2. Tie lauksaimnieki, kuri paši vada datus LIZ PS, turpina to darīt atbilstoši ekoshēmu atbalsta maksājumu saņemšanas prasībām. Grūtību vai neskaidrību gadījumā jāsazinās ar VAAD;

3. Lai pieteiktu konsultāciju Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā, lūgums zvanīt pa tālruni **28337799** darba dienās no plkst. 9 līdz 17;

4. Tie lauksaimnieki, kuri Lauku vēsturi veic privātajās elektroniskajās sistēmās vai *Excel* atbalstītajos failu formātos, **paši vai ar privātā pakalpojuma sniedzēja starpniecību** iesniedz elektroniski pa e-pastu lizps.atbalsts@vaad.gov.lv *Excel* atbalstītajos failu formātos nepieciešamos Lauku vēstures datus.

Plašāk: <https://saite.lv/TGBx>

KOOPERĀCIJA

VIETĒJIEM RAŽOTĀJIEM PALĪDZ KOOPERĀCIJA

Foto: no LLKC Saldus biroja arhīva

No kreisās: Ilze Tomanoviča-Barone (Saldus novada pašvaldības pārstāve, kura aktīvi iesaistās projektos) un kooperatīva "Provinces produkti" dibinātājas Aneta Rulle un Agnese Arne-Štencele

Kopš lielveikalu ienākšanas Latvijā esam pieraduši, ka mums jebkurā laikā ir pieejami gan eksotiski augļi un dārzeņi, gan citi produkti no visas pasaules. Bet ko tas nozīmē mūsu veselībai? Un kā tas ietekmē vietējos zemniekus un mājražotājus?

Ikdienas skrieņosajā ritmā mums vajag paspēt visu pēc iespējas ātrāk. Ir tik ērti ieskriet veikalā un iegādāties visu nepieciešamo vienuviet. Bet, palūkojoties uz veikala piedāvājumu, redzam, ka daudzi produkti importēti no tuvākām vai tālākām zemēm. Bieži vien esam gatavi samierināties ar zemākas kvalitātes produktiem, lai tikai varētu ātrāk iepirkties. Cilvēki lielveikalos reti pārmij vārdu cits ar citu vai pārdevēju, ātri iegādājas visu nepieciešamo un dodas projām.

Iepirkšanās kā piedzīvojums

Bet stāsts par iepirkšanos vietējā tirgū ir pavisam citāds. Šeit jūs tiksiet pārnesti uz īstu sajūtu bagātības pasauli. Svaigi ceptās maizes smarža, kūpināta gaļa un zivis, māksliniecisko izstrādājumu krāšņās krāsas un cilvēku dzīvīgās sarunas – šī pieredzes iesaista visas jūsu maņas, pārvēršot iepirkšanos par bagātinošu piedzīvojumu.

Lielveikali var piedāvāt ērtību, taču bieži trūkst personiskā pieskāriena un kopienas sajūtas, ko sniedz vietējie

lauksaimnieku tirgi. Šeit jūs varat satikt cilvēkus, kuri audzē un ražo jūsu pārtiku, dzirdēt viņu stāstus un veidot saiknes. Iepirkšanās tirgū nav tikai par pārtikas iegādi, tā ir par attiecību veidošanu un stiprākas piederības sajūtas veidošanu jūsu kopienā.

Vaicājot cilvēkiem, kādi ir iemesli, kāpēc viņi izvēlas iepirkšanos tirgū, kā viens no galvenajiem tiek minēta iespēja iegādāties produktus no "sava" pārdevēja – kādam tā ir stādu tautiņa, kura ieteiks labāko tomātu šķirni, kādam omulīgais zivju vīrs, kurš piedāvās vissmekīgāko zivtiņu.

Izvēloties vietējo, jūs atbalstāt savu reģionu

Izvēloties vietējo, jūs atbalstāt lauksaimniekus un mājražotājus jūsu reģionā. Jūsu pirkumi veicina viņu iztiku, palīdzot uzturēt saimniecības, radīt darba vietas un saglabāt Latvijas laukus.

Saldus tirgus vienmēr ir piepildīts ar bagātīgu produkcijas klāstu – ir lieliski vērot raibo piedāvājumu un klausīties dzīvīgajās sarunās.

Lai arī tirgus dienās cilvēku šeit netrūkst, tomēr vairums ikdienas pirkumiem tomēr izvēlas lielveikalus. Daudziem iepirkšanās tirgū nav iespējama darba laika dēļ, tāpēc arī tirgotājiem ir jāiet līdzī laimam, lai spētu piesaistīt klie-

► 16. lpp.

Vienīgais SPECIALIZĒTAIS LOPKOPĪBAS ŽURNĀLS LATVIJĀ!

- Aktualitātes piena un gaļas lopkopībā, kā arī zirgkopībā.
- Intervijas ar nozares līderiem.
- Saimnieku pieredzes stāsti no visiem Latvijas novadiem.
- Praktiski profesionāļu padomi piena un gaļas lopu audzētājiem.
- Informācija par nozarei saistošām likumdošanas izmaiņām.
- Jaunumi no Latvijas un pasaules tirgiem.

Izdevējs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs.

Žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2024_gads/

Abonēšanas cena
6 mēnešiem – 19,50 eiro,
3 mēnešiem – 9,90 eiro.

◀ 15. lpp.

tus un jādoma par dažādām alternatīvām. Saldus novadā ir daudz aktīvu un radošu cilvēku, kuri gatavi apvienoties un radīt risinājumus, lai atbalstītu un popularizētu vietējo produkciju.

Darbojas kooperatīvs "Provinces" produkti

Kooperatīvs "Provinces produkti" ir lielisks piemērs, kā apvienot zemniekus un mājražotājus no tuvākām un tālākām Latvijas vietām, lai klientiem piedāvātu svaigu, daudzveidīgu un veselīgu produkciju.

Sākotnēji ideja par tirdzniecības vietu Agnesei Arnei-Štencelei radusies, lai būtu ērtāk nogādāt klientiem saimniecībā "Brūzilu liellops" audzēto liellopu gaļas produkciju. Drīz vien klāsts paplašināts ar citiem vietējo mājražotāju produktiem un pamazām piedāvājums audzis.

2021. gadā Agnese kopā ar Anetu Rulli dibinājusi kooperatīvu "Provinces produkti". Gan uz vietas veikaliņā Saldū, gan tirdzniecības platformā provincesprodukti.lv (lielākā mājražotāju produkcijas tirdzniecības platforma Kurzemē), iespējams iegādāties vietējo ražotāju preces ikvienai gaumei.

Kooperatīvs aktīvi darbojas sociālajos tīklos, jau otro gadu piedalījās arī izstādē *Rīga Food*, popularizējot Saldus novada mājražotāju produkciju.

Var izmantot telefona aplikāciju "Aizšauj paka!"

Aizšauj Paka!
+371 2877 3800
www.aizsaujpaka.lv

**PIRKUMU
PIEGĀDE**

Aizšausim
ja nevari vai negribi

Sākam 2. oktobrī
Darba Laiki
Pir.Otr.Tre.Cet.Pie.Ses
8.00 - 16.00

Saldus Kafējnīcas, Veikaliņi, Ražotāji & MājRažotāji

Saldū top biedrība, kurā apvienojoties vietējiem uzņēmējiem un mājražotājiem, tiek piedāvāta produkcijas piegāde uz klienta izvēlēto adresi. Produktus iespējams pasūtīt, izmantojot aplikāciju "Aizšauj paka!" Tā sāks darboties pavisam nesen, pagaidām pasūtījumu apjomi nav lieli, bet cilvēki izrāda interesi. Kā saka idejas autors Mareks Kalniņš: "Sāksim

palēnām, lai saprastu, vai viss labi strādā. Tad pamazām pievienosim vairāk tirgotāju, lai paplašinātu piedāvājumu."

Biedrībai ir daudz dažādu plānu, lai stiprinātu zemnieku un mājražotāju kopienu un popularizētu vietējo produkciju, padarot iepirkšanos pie vietējiem ražotājiem vieglāku un ērtāku ikvienam – gan dažādu digitālu risinājumu piedāvājums, apmācību nodrošināšana, kā arī nozaru grupu veidošana, lai risinātu aktuālos jautājumus.

Ideja par vakara tirgu

Sadarbībā ar Saldus tirgu top ideja par vakara tirgu ieviešanu, lai cilvēki varētu iegādāties vietējo produkciju ceļā uz mājām, aizstājot došanos uz lielveikalu ar tirgu apmeklējumu – svaigu, sezonālu produktu iegādi no sava jau iepazītā tirgotāja.

Iegādājoties vietējo produkciju, ieguvēji esam mēs visi – pircēji tiek pie veselīgas, ar mīlestību audzētas vai gatavotas pārtikas, bet zemnieki un mājražotāji var turpināt saimniekot savās sētās, nodrošināt sevi un radīt darba vietas laukos.

Ja gadās būt Saldus pusē, tad noteikti iesakām apmeklēt Saldus tirgu un mājražotāju veikalu "Provinces produkti" (Druvas iela 5, Saldus). Vai arī izmantot iespēju iegādāties vietējo ražotāju produkciju mājaslapā provincesprodukti.lv un saņemt jebkurā vietā Latvijā.

Eva BEHMANE,
LLKC Saldus biroja
uzņēmējdarbības
konsultante
tālr.: 25494380
e-pasts: eva.behmane@llkc.lv

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests SIA "UnitedPress Tipogrāfija"
"Lauku Lapa" var abonēt
Latvijas Pastā,
abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.

